

CUPRINS

Cuvânt-înainte	7
Abrevieri	13

TITLUL I NOȚIUNI DE DREPT INTERTEMPORAL

Capitolul I. Noțiuni generale	17
<i>Secțiunea I. Necesitatea și utilitatea dreptului intertemporal</i>	17
§ 1. <i>Aplicarea în timp și spațiu a normelor juridice. Generalități</i>	17
1. Coordonatele spațio-temporale ale normelor juridice	17
2. Localizarea normelor juridice	19
3. Conflictul de/între norme juridice	20
4. Soluționarea conflictelor dintre normele juridice	22
§ 2. <i>Modalități de soluționare a conflictului de legi în timp</i>	23
A. SOLUȚII TEORETICE	23
5. Teoria drepturilor câștigate	23
6. Teoria faptului consumat	23
7. Teoria situațiilor juridice în curs	23
8. Teoria normativistă	24
9. Modalitatea de aplicare în timp a legii este, teoretic, nelimitată	25
10. Soluția reținută. Eficacitatea multiplă și variată a aplicării în timp a legii	28
B. MIJLOACE TEHNICO-JURIDICE	30
11. Mijloacele juridice de soluționare a conflictului de legi în timp. Normele conflictuale (de drept intertemporal)	30
12. Limitele obiectului cercetării monografice	33
<i>Secțiunea a II-a. Noțiunea, conținutul și delimitarea dreptului intertemporal</i>	33
§ 1. <i>Noțiunea și diviziunea dreptului intertemporal</i>	33
13. Definiție și terminologie	33
14. Conținutul dreptului intertemporal	42
15. Diviziunea dreptului intertemporal	45
§ 2. <i>Natura juridică a dreptului intertemporal</i>	46
16. Controversa asupra naturii juridice a dreptului intertemporal	46

17. Teza negaționistă. Dreptul intertemporal nu este autonom, ci o simplă formă de aplicare a normelor de drept material.....	46
18. Teza autonomiei dreptului intertemporal	48
§ 3. <i>Delimitarea dreptului intertemporal</i>	49
19. Dreptul intertemporal și dreptul tranzitoriu	49
20. Dreptul intertemporal și dreptul internațional privat	51
Secțiunea a III-a. Izvoarele dreptului intertemporal	53
§ 1. <i>Preliminarii</i>	53
21. Noțiunea de izvor al dreptului intertemporal	53
22. Clasificarea izvoarelor dreptului intertemporal	53
§ 2. <i>Cadrul legislativ</i>	54
A. PRELIMINARII	54
23. Precizări prealabile.....	54
B. DREPTUL INTERN (NAȚIONAL)	55
24. Constituția României.....	55
25. Vechiul drept intertemporal civil și procesual civil	59
26. Noul drept intertemporal civil și procesual civil.....	62
27. Dreptul penal și procesual penal	66
28. Dreptul contravențional.....	69
§ 3. <i>Drept comparat</i>	71
29. Dreptul anglo-american.....	71
30. Dreptul basarabean.....	85
31. Dreptul brazilian	86
32. Dreptul francez.....	87
33. Dreptul italian	91
34. Dreptul portughez	94
35. Dreptul québécois	94
36. Dreptul spaniol.....	96
§ 4. <i>Scurte concluzii</i>	97
37. Enumerare	97
Capitolul II. Obiectul dreptului intertemporal (Conflictul de legi în timp)	99
§ 1. <i>Preliminarii</i>	99
A. PRECIZĂRI ȘI DELIMITĂRI TERMINOLOGICE	99
38. Precizări prealabile (terminologice și metodologice)	99
39. Noțiunile de „lege” și „normă juridică”, act juridic sau „fapt juridic” și de „situație juridică”	101

B. IZVOARELE NORMELOR JURIDICE GENERAL-ABSTRACTE (IZVOARELE DREPTULUI OBIECTIV)	112
40. Noțiuni generale	112
41. Clasificarea legilor	115
C. IZVOARELE NORMELOR JURIDICE INDIVIDUAL-CONCRETE (IZVOARELE DREPTURILOR SUBIECTIVE ȘI OBLIGAȚIILOR CONCRETE)	117
42. Noțiuni generale	117
43. Clasificarea izvoarelor drepturilor subiective și obligațiilor civile	118
§ 2. <i>Existența conflictului de legi în timp</i>	121
A. DATELE PROBLEMEI	121
44. Precizări prealabile	121
B. PREMISELE CONFLICTULUI DE LEGI ÎN TIMP	122
45. Enumerare	122
C. ANALIZA PREMISELOR CONFLICTULUI DE LEGI ÎN TIMP	124
46. Prima condiție: Existența unei norme juridice inovatoare	124
47. A doua condiție: Existența unui act, fapt sau situații apărute înainte de intrarea în vigoare a legii noi	126
48. A treia condiție: Actul, faptul sau situația anterioară este susceptibilă de a fi afectată de dispozițiile legi noi	128
§ 4. <i>Conflictul aparent de legi în timp</i>	130
49. Cazuri	130
50. Alte cazuri	132
51. Problema legilor abrogative, abolitive, confirmative, sanatorii și rectificative	134
52. Cazul legilor de dispensă	143
53. Legile interpretative	144
54. Legile de organizare judiciară, de competență și de procedură	154
§ 4. <i>Obiectul dreptului intertemporal și rolul judecătorului</i>	155
A. DATELE PROBLEMEI	155
55. Precizări prealabile	155
56. Plan	164
B. ROLUL JUDECĂTORULUI: ÎNTRE IURISDICTIO ȘI IURISCREATIO	164
57. Judecătorul spune numai dreptul care a fost și nu dreptul care este (ori trebuie să fie)?	164
58. Judecătorul spune, uneori, dreptul care este (sau trebuie să fie)	165
59. Activitatea judecătorului. Natura hotărârilor judecătorești	165
C. DREPTUL INTERTEMPORAL ȘI FUNCȚIA JUDICIARĂ	167
60. Principiul aplicării directe sau automate a dreptului	167

61. Judecătorul soluționează disputa ori cererea potrivit <i>lex temporis facti</i>	170
62. Irelevanța distincției dintre hotărârile declarative și cele constitutive de drepturi.....	172
Capitolul III. Teorii de drept intertemporal	174
§ 1. <i>Mijloacele teoretice de soluționare a conflictului de legi în timp. Teoriile de drept intertemporal</i>	174
A. SOLUȚII TEORETICE POSIBILE	174
63. Problema fundamentală a dreptului intertemporal	174
64. Soluții teoretice posibile de rezolvare a conflictului de legi în timp.....	176
65. Plan.....	177
B. TEORIA DREPTURILOR CÂȘTIGATE SAU DOBÂNDITE (IURA QUÆSITA, DIRITTI ACQUISITI, VESTED RIGHTS)	178
66. Scurt istoric	178
67. Variantele teoriei drepturilor câștigate.....	179
68. Caracterizare generală	180
69. Criteriul neretroactivității legii noi. Existența unui drept câștigat. Noțiunile de „drept dobândit” și „simplă expectativă”	180
70. Aplicații.....	183
71. Precizări prealabile.....	183
72. Principiul aplicării imediate a legii noi	184
73. Regula neretroactivității legii noi.....	186
74. Prezentare generală.....	188
75. Criteriul retroactivității. Noțiunea de „drept câștigat”	189
76. Importanța juridică.....	192
77. Insuficiența/Limitele teoriei drepturilor câștigate	197
C. TEORIA FAPTELOR CONSUMATE, ÎNDEPLINITE SAU REALIZATE (FACTA PRÆTERITA, FAITS ACCOMPLIS, FATTI COMPIUTI)	202
78. Precizări prealabile.....	202
79. Plan.....	207
80. Prezentare generală	207
81. Retroactivitatea legii noi „à raison d'un fait passé”	208
82. Neretroactivitatea legii noi.....	212
83. Aplicații.....	215
84. Prezentare generală	215
85. Aplicații.....	219
86. Excepții de la „neretroactivitatea” legii noi	219
87. Importanța teoriei faptului consumat	220
88. Insuficiența/Limitele teoriei faptului consumat	220
D. TEORIA SITUAȚIILOR JURIDICE ÎN CURS (DOCTRINA APLICĂRII IMEDIE A LEGII NOI A LUI PAUL ROUBIER)	225
89. Prezentare generală	225

90. Retroactivitatea legii noi	230
91. Aplicarea imediată a legii noi	234
92. Supraviețuirea legii vechi.....	243
93. Aspecte speciale.....	247
94. Importanța teoriei lui Paul Roubier.....	250
95. Insuficiența/Limitele teoriei aplicării imediate a legii noi	251
E. TEORIA NORMATIVISTĂ (STRUCTURALISTĂ)	259
96. Caracterizare generală.....	259
97. Retroactivitatea legii noi	264
98. Aplicarea imediată a legii noi	271
99. Supraviețuirea legii vechi.....	274
100. Prezentare generală	276
101. Prezentare generală	281
102. Retroactivitatea legii noi	282
103. Aplicarea generală a legii noi sau supraviețuirea legii vechi. Problema „dispersiunii faptelor”.....	285
104. Retrospectivitatea legii noi.....	286
105. Importanța teoriei normativiste	290
106. Insuficiența/limitele teoriei normativiste	291
107. În loc de concluzii	298

TITLUL II

PRINCIPIILE DREPTULUI INTERTEMPORAL CIVIL

Capitolul I. Noțiuni generale privind aplicarea legii civile în timp	300
§ 1. <i>Preliminarii</i>	300
108. Cadrul spațio-temporal de aplicare a normelor juridice civile.....	300
109. Plan.....	301
§ 2. <i>Aplicarea în timp a legii civile</i>	302
110. Durata legii.....	302
111. Intrarea în vigoare a legii	304
112. Modificarea și completarea legii.....	306
113. Suspendarea legii	306
114. Ieșirea din vigoare a legii	307
§ 3. <i>Conflictele de legi civile în timp</i>	310
115. Precizări prealabile.....	310
116. Cazuri de conflicte civile intertemporale	312
Capitolul II. Principiile dreptului intertemporal civil	325
Secțiunea I. Principiul neretroactivității legii civile noi	325
§ 1. <i>Noțiuni generale</i>	325
117. Definiție și terminologie	325

118. <i>Sedes materiae</i>	326
119. Fundament.....	327
120. Conținutul și întinderea principiului neretroactivității legii noi.....	330
§ 2. <i>Delimitarea trecutului de viitor. Retroactivitatea legii civile noi</i>	333
A. CRITERIUL DE DEMARCAȚIE A TRECUTULUI DE VIITOR	333
121. Datele problemei	333
122. Criterii de demarcație. Enumerare	335
123. Teoria drepturilor câștigate	336
124. Teoria faptului consumat	337
125. Teoria lui Paul Roubier	338
126. Teoria normativistă	342
127. Apreciere critică.....	346
128. Criteriul reținut: Reevaluarea juridică a actului sau faptului săvârșit sau produs înainte de intrarea în vigoare a legii noi.....	348
B. NATURA JURIDICĂ (MECANISMUL) A RETROACTIVITĂȚII	349
129. Precizări prealabile.....	349
130. Retroactivitatea este o ficțiune a legii.....	350
131. Retroactivitatea este intrarea în vigoare anticipată a normei noi	352
132. Retroactivitatea este o măsură legislativă concretă.....	354
133. Retroactivitatea este reevaluare juridică a trecutului	357
§ 3. <i>Problema retrospectivității. Formele, gradele și limitele retroactivității</i>	358
134. Problema retrospectivității legii noi	358
135. Gradele retroactivității	362
136. Limitele retroactivității	363
Secțiunea a II-a. Principiul aplicării imediate a legii noi	365
§ 1. <i>Noțiuni generale</i>	365
137. Definiție și terminologie	365
138. <i>Sedes materiae</i>	370
139. Fundament.....	373
§ 2. <i>Domeniul principiului aplicării imediate a legii civile noi</i>	375
140. Delimitarea principiului aplicării imediate a legii noi	375
141. Criteriul aplicării imediate a legii noi	376
Secțiunea a III-a. Principiul supraviețuirii legii vechi	378
§ 1. <i>Noțiuni generale</i>	378
142. Definiție și terminologie	378
143. <i>Sedes materiae</i>	379
144. Fundament.....	381
145. Natura juridică.....	383
§ 2. <i>Domeniul de aplicare a legii vechi</i>	385
146. Delimitarea principiului supraviețuirii legii vechi	385

147. În principiu, situațiile juridice în curs sunt guvernate de legea veche	387
148. Situațiile juridice în curs de constituire, modificare sau stingere	390
149. Situațiile juridice în curs de realizare	396
150. Limitele supraviețuirii legii vechi	397
<i>§ 3. Excepții de la principiul supraviețuirii legii vechi. Aplicarea legii noi situațiilor în curs</i>	397
A. DATELE PROBLEMEI	397
151. Determinarea legii aplicabile situațiilor în curs	397
B. DELIMITAREA DOMENIULUI APLICĂRII GENERALE A LEGII NOI SITUAȚIILOR ÎN CURS	398
152. Precizări prealabile	398
153. Distincția dintre situații juridice obiective (legale) și situații juridice subiective (individuale)	400
154. Distincția dintre dispozițiile imperative sau prohibitive și cele dispozitive cuprinse în legea nouă	403
155. Aprecieri critică	403
156. Precizări prealabile	409
157. Criteriul aplicării exclusive (generale) a legii noi	410
C. APLICAREA EXCLUSIVĂ (GENERALĂ) A LEGII NOI ÎN SISTEMUL NOULUI COD CIVIL	411
158. Enumerare și caracterizare generală	411
159. Legile relative la starea și capacitatea persoanelor	412
160. Legile relative la raporturile conjugale	413
161. Legile relative la relațiile de rudenie	414
162. Legile relative la obligația legală de întreținere	414
163. Legile relative la raporturile de proprietate	414
164. Legile relative la raporturile de vecinătate	415
165. Legile relative la regimul general al bunurilor	415
167. Datele problemei	415
168. Limitele aplicării exclusive (generale) a legii noi	417
Capitolul III. Probleme speciale privind aplicarea în timp a legii civile	419
<i>§ 1. Considerații generale</i>	419
169. Precizări prealabile	419
170. Plan	419
<i>§ 2. Legea aplicabilă nulității actului juridic civil</i>	420
A. NOȚIUNI GENERALE	420
171. Precizări prealabile	420
172. Datele problemei	420
B. CONTROVERSA ASUPRA LEGII APLICABILE NULITĂȚII	423
173. Prima opinie: Aplicarea imediată a legii noi	423

174. A doua opinie: Aplicarea legii vechi cauzelor de nulitate, iar a legii noi doar efectelor nulității	428
175. A treia opinie: Aplicarea legii noi în temeiul voinței tacite a părților.....	433
176. A patra opinie: Nulitatea este supusă legii în vigoare la data încheierii actului	434
C. SOLUȚIA REȚINUTĂ. PREVEDERILE NOULUI COD CIVIL	436
177. Soluția reținută	436
178. Prevederile Noului Cod civil.....	437
§ 3. <i>Legea aplicabilă formalităților de publicitate imobiliară</i>	442
179. Datele problemei	442
180. Suprimarea sau reînnoirea formalităților de publicitate imobiliară	442
181. Controversa privind aplicarea dispozițiilor art. 58-60 din Legea nr. 7/1996	447
§ 4. <i>Legea aplicabilă situațiilor juridice în curs de constituire. Regimul prescripțiilor și uzucapiunilor</i>	456
A. PRELIMINARII	456
182. Succesiunea legilor în materie de prescripție extinctivă	456
183. Succesiunea legilor în materie de uzucapiune	458
184. Plan.....	458
185. Legea aplicabilă uzucapiunilor în curs.....	459
186. Legea aplicabilă prescripțiilor în curs.....	471
B. SOLUȚII TEORETICE LA CONFLICTUL LEGILOR ÎN TIMP ÎN MATERIA PRESCRIPTIEI	473
187. Prezentare generală	473
188. Instituirea sau suprimarea prescripției	475
189. Începutul prescripției.....	476
190. Cauzele de întrerupere a prescripției	476
191. Cauzele de suspendare a prescripției.....	477
192. Termenul de prescripție extinctivă.....	477
193. Împlinirea prescripției extinctive	486
194. Teoria lui Jacques Héron: Aplicarea retrospectivă a legii noi prescripțiilor în curs	487
195. Teoria lui Pierre Fleury-Le Gros.....	491
196. Apreciere critică.....	495
197. Soluția reținută. Aplicarea legii vechi prescripțiilor începute și neîmplinite	499
§ 5. <i>Legea aplicabilă exproprierii bunurilor private pentru cauză de utilitate publică</i>	500
199. Datele problemei	500
200. Controversa asupra aplicării în timp a dispozițiilor art. 35-36 ale Legii nr. 33/1994	502
201. Apreciere critică. Soluția reținută	506

TITLUL III

APLICAREA ÎN TIMP A NOULUI COD CIVIL

Capitolul I. Considerații generale	510
202. Precizări prealabile.....	510
203. Noul Cod civil și reforma dreptului privat.....	511
204. Intrarea în vigoare a Noului Cod civil.....	513
205. Soarta legislației civile anterioare Noului Cod civil	514
206. Situația tranzitorie. Conflictul (concursul) legilor în timp.....	516
207. Soluționarea conflictului temporal dintre vechea legislație civilă și Noul Cod civil	519
Capitolul II. Principiul neretroactivității și noul Cod civil	522
§ 1. Preliminarii	522
209. Noțiuni generale.....	522
210. Consacrarea principiului neretroactivității Noului Cod civil. Aplicații de principiu	522
§ 2. Aplicații ale principiului neretroactivității	524
211. Precizări prealabile.....	524
212. Dreptul persoanelor.....	524
213. Dreptul obligațiilor. Validitatea și eficacitatea obligațiilor contractuale	525
214. Dreptul obligațiilor (continuare). Regimul obligațiilor extracontractuale	527
215. Publicitatea drepturilor.....	527
216. Dreptul succesoral.....	529
217. Prescripțiile, uzucapiunile și termenele de decădere materială.....	529
§ 3. Excepții de la principiul neretroactivității	530
218. Datele problemei	530
219. Cazuri de retroactivitate	530
Capitolul III. Principiul aplicării imediate și noul Cod civil	535
§ 1. Preliminarii	535
220. Noțiuni generale.....	535
221. Consacrarea principiului aplicării imediate a Noului Cod civil.....	535
§ 2. Aplicarea imediată non-generală (limitată) a Noului Cod civil	537
A. CONSIDERAȚII GENERALE	537
222. Precizări prealabile.....	537
223. Consacrarea principiului aplicării exclusive a dispozițiilor NCC numai actelor, faptelor și situațiilor juridice viitoare.....	537
B. APLICAȚII ALE ACȚIUNII NON-GENERALE (LIMITATE) A NOULUI COD CIVIL	538
224. Starea și capacitatea persoanelor.....	538

225. Filiația	538
226. Posesia.....	538
227. Uzucapiunea.....	539
228. Formalitățile de publicitate imobiliară	539
229. Regimul contractelor	539
230. Regimul prescripțiilor	540
231. Regimul decăderilor	540
<i>§ 3. Aplicarea imediată generală (nelimitată) a Noului Cod civil</i>	<i>540</i>
A. APLICAREA PURĂ ȘI SIMPLĂ, NECONDIȚIONATĂ SAU NECIRCUMSTANȚIATĂ, A NOULUI COD CIVIL	540
232. Precizări prealabile.....	540
233. Dreptul persoanelor.....	540
234. Dreptul familiei	541
235. Dreptul bunurilor	541
236. Dreptul succesoral.....	542
237. Dreptul obligațiilor extracontractuale	542
B. APLICAREA CONDIȚIONATĂ SAU SUBSIDIARĂ A NOULUI COD CIVIL	542
238. Precizări prealabile.....	542
239. Dreptul persoanelor.....	542
240. Dreptul familiei	542
241. Dreptul bunurilor.....	543
242. Dreptul obligațiilor.....	544
Capitolul IV. Principiul supraviețuirii legii vechi și noul Cod civil	545
<i>§ 1. Preliminarii</i>	<i>545</i>
243. Noțiuni generale.....	545
244. Consacrarea principiului supraviețuirii legii vechi	545
<i>§ 2. Aplicații ale principiului supraviețuirii legii vechi</i>	<i>546</i>
245. Precizări prealabile.....	546
246. Accesiunea imobiliară.....	547
247. Servituțile legale.....	547
248. Uzucapiunile în curs.....	547
249. Publicitatea imobiliară	553
250. Precizări prealabile.....	558
251. Regimul contractelor	558
252. Precizări prealabile.....	559
253. Prescripțiile în curs.....	559
254. În loc de concluzii	560
255. Et hinc est finis libri	563
Bibliografie selectivă	565
Indice de autori	581